

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kulttuuripoliittinen selonteko
Kulturpolitisk redogörelse

Kulttuuripoliittinen selonteko – Kompassi tulevaisuuteen

Johanna Vuolasto, kulttuuriasiainneuvos, FT

Mitä?

HO:n mukaisen kulttuuripoliittisen selonteon tarkoituksena on tuottaa kunnianhimoisen tulevaisuuskuva, joka mahdollistaa Suomen taide- ja kulttuuripolitiikan pitkäjänteisen kehittämisen.

Selonteossa linjataan keskeiset toimet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Selonteon käsikirjoitus on laadittu asiantuntijoista nimetyn työryhmän johdolla, ja prosessi on osallistanut sidosryhmiä ja kansalaisia laajasti ja monipuolisesti koko valmistelun ajan. Selonteon toteuttamiseksi laaditaan erillinen toimenpidesuunnitelma.

Miten?

Tavoittelemme

- tulevaisuuteen keskittymistä – tähtäimessä 2040-luku
- eteenpäin vieviä, jälleenrakentavia näkemyksiä ja uusia ideoita
- fokusointia ja myös pois-valintoja
- **Hallitus antaa selonteon eduskunnalle vuoden loppuun mennessä. Eduskunnan kannan jälkeen laaditaan toimenpidesuunnitelma**

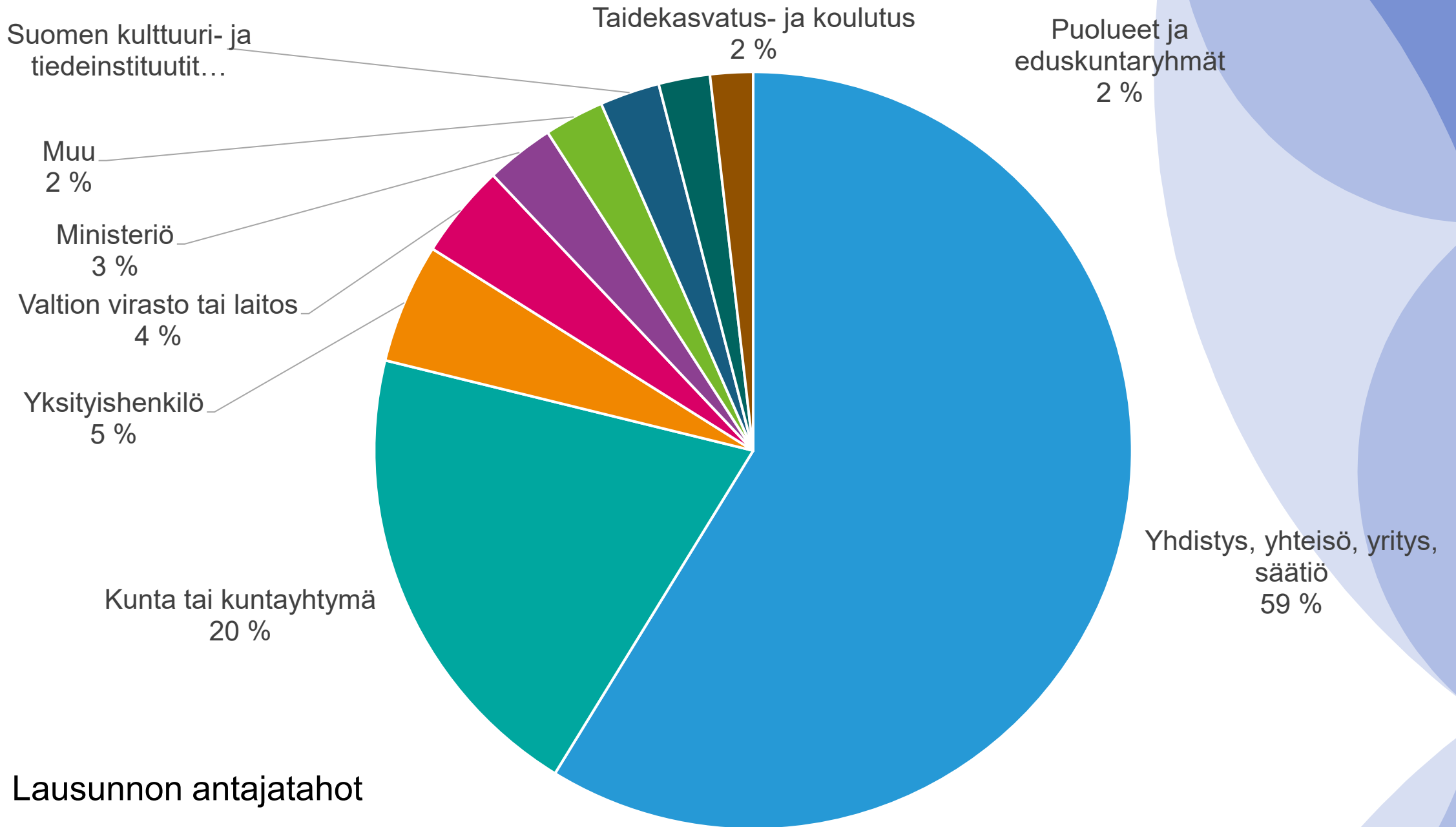
Lausuntokierros: Selontekoluonnosta kiitetään laajasti

- Nähdään strategiana, joka tarjoaa hyvän nykytilan kuvauksen ja antaa suunnan kehittämislle.
- Laajaa osallistamista kiitetään, samoin eri hallinnon aloja läpäisevien teemojen tunnistamista (mm. kokonaisvaltainen kestävyys, ylisukupolvisuus, kulttuuriperinnön huomioiminen, henkinen kriisikestävyys).
- Pitkäjänteinen ote ja poikkihallinnollisuus saavat kiitosta, samoin arvoketjun tunnistaminen, arvonluonti kulttuurin kautta ja kulttuurin moninaisuuden tunnistaminen.
- Yhteinen linja politiikassa saa paljon kannatusta ja monet toimijat ovat ilmaisseet olevansa käytettävissä ylivaalikautiseen toimielimeen.

Yleiset huomiot lausunnoista

- Visio ja tavoitteet saavat suurimmalta osalta kannatusta, myös toimenpiteisiin ollaan pääosin tyytyväisiä.
- Kulttuuripoliittisen selonteon toimenpidesuunnitelman tekemiseen halutaan päästä mukaan. Oma rooli toimeenpanossa tunnustettu kattavasti.
- Kulttuuriin kohdistuvista leikkauksista ollaan yleisesti huolestuneita.

Lausunnon antajat

Visioluonnos

2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuripolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa yhteistyössä muiden politiikan alojen kanssa.

Kulttuuripoliittinen tavoitetilä 2040-luvulla

1. Kulttuuri on muutosvoima

Kulttuuri on merkittävin inhimillisen toiminnan muutosvoima, koska se määrittää miten suhtaudumme ympäröivään maailmaan ja sen muutoksiin. **Kulttuurin ja taiteen kautta käsittelemme ihmisenä olemisen vaikeita kysymyksiä tavoilla, jotka synnyttävät motivaatiota muutokseen, purkavat ennakkoluuloja, yhdistävät ihmisiä ja luovat kestäväää ja vastuullista talouskasvua.** Siksi kulttuurilla on keskeinen rooli visaisten ongelmien ratkaisussa, yhteiskunnallisen muutoksen ajurina sekä demokratian ja yhteisöllisyyden vahvistajana. **Tarvitsemme taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöää ymmärtääksemme mistä tulemme, missä olemme ja kuvitellaksemme tulevaisuuden, johon haluamme päästä.**

2. Kulttuurin tekijät ja sisällöt avainasemassa

Kulttuurin tekijät kehittävät Suomea sivistyneeksi ja kestäväksi yhteisöksi. **Taiteen ja kulttuurin tekijät ovat yhteiskuntamme uudistajia.** Kulttuuripoliitiikka ulottuu kaikille politiikan aloille sekä osaksi aikalaiskeskustelua. **Kulttuuri on merkittävä elinkeino,** ja kulttuurialasta on tullut arvostettua perusteollisuutta. Luovat alat tuottavat enemmän kuin valtio ja kunnat niitä tukevat, ja kulttuurialan kasvupotentiaali Suomessa on huomattava. Kulttuuri- ja luovat alat myös tunnustetaan ja saadaan aiempaa paremmin käyttöön eri hallinnonalojen välisellä pysyvällä yhteistyöllä, olemassa olevien rakenteiden kestäväällä uudistamisella ja aineettoman arvonluonnin vahvistamisella.

3. Kulttuuri on jokaisenoikeus

Monimuotoinen ja saavutettava kulttuuri on jokaisenoikeus. Kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, sijainnista, iästä tai taloudellisista resursseista. Vahvistamme digitaalista kulttuuria ja kulttuuriperintöää. Luomme ratkaisuja, jotka mahdollistavat kulttuurin harrastamisen ja kokemisen siten kuin se itse kullekin tuntuu parhaalta. **Jokaisenoikeudet kulttuurissa merkitsevät, että tuemme eri kielten, kulttuurien, perinteiden ja taiteen muotojen sekä ilmaisu- ja osallistumistapojen kukoistamista.** Varmistamme, että erilaiset äänet saavat tilaa kuulua, tuntua ja näkyä. Kulttuuripalvelut ovat saatavilla eri kielillä ja oikeissa kanavissa, ja eri väestöryhmien kohtaamista ja vuorovaikutusta on lisätty. **Lasten ja nuorten omaehtoinen kulttuuritoiminta on tunnustettu olennaiseksi osaksi kulttuuripoliitiikan kenttää.**

4. Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurin voimalla

Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanina kansainvälisissä tuotannoissa. **Itseisarvonsa lisäksi kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan.** Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovalle sektorille. Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä – mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa kulttuurikenttäämme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti. Tunnetut suuret nimet edesauttavat nuorempia tähtiä nousemaan.

Kulttuurin arvoketju

Kulttuurin arvoketju

Kulttuuriperintö ja tieto

Kulttuuriperintö ja tieto muodostavat perustan ja luovuuden lähteen kulttuurin arvoketjulle.

Luovuus ja tuotanto

Yksilöt ja yhteisöt luovat tietoon ja kulttuuriperintöön pohjautuvaa sisältöä.

Tuotannon kehitys ja levitys

Kulttuurisisältöä tuotetaan ja levitetään laajemmalle yleisölle.

Jakelu ja markkinointi

Kulttuurisisältö tavoittaa yleisönsä eri kanavien kautta.

Kulutus ja käyttö

Yleisö ottaa vastaan ja käyttää kulttuurisisältöä.

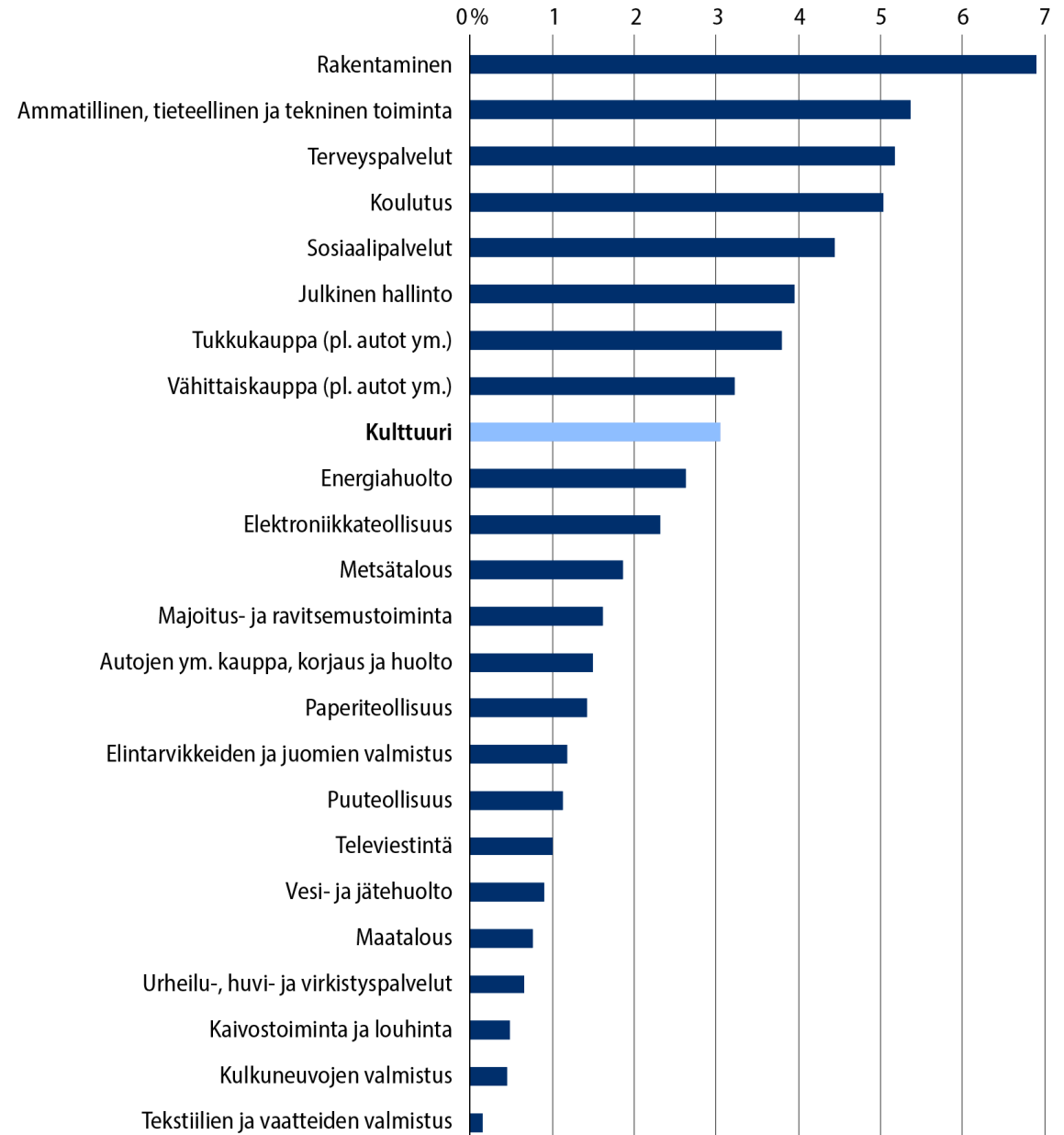
Tulkinta ja arvostus

Yleisö käsittelee ja arvioi kulttuurisisältöä.

” ...kuvaava kulttuurin ja taiteen tuotannon eri vaiheita sekä niiden välistä suhdetta. Arvoketjun määrittely auttaa näkemään kulttuuripolitiikan yhteyksiä ja vaikuttavuutta. Tätä ymmärrystä pitää lisätä.

Eräiden toimialojen arvonlisäysoosuudet vuonna 2022

Prosenttia

” **Kulttuuri on perusteellisuutta.**

Kulttuuri- ja luovat alat kasvattavat kansantalouden kokoa ja arvoisää, mikä tuo odotettua talouden rakennemuutosta ja edelleen hyödyttää kulttuurialan tekijöitä ja koko yhteiskuntaa.

1. Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi
2. Kulttuurin tekijät avainasemassa
3. Pysyvä lupaus kulttuurialalle
4. Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen
5. Yhteistyön ja osallisuuden voima
6. Yhteinen linja politiikassa
7. Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö
8. Kansainvälistyvä kulttuuri
9. > Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana

1 Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Kulttuurin infrastruktuurin rahoituksesta sekä kulttuurin saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehditaan yhteistyössä. Kaikkien osallisuutta kulttuurista edistetään. Erityisesti varmistetaan lasten ja nuorten mahdollisuudet kasvaa kulttuuriin, ja heidän luku-, kieli- ja mediataitojaan vahvistetaan.

2 Kulttuurin tekijät avainasemassa

Teosten hyödyntäminen tuo aina korvauksen tekijälleen. Huolehditaan korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmien toimivuudesta sekä vahvistetaan ansaintaa alusta- ja tekijänoikeustaloudessa.

3 Pysyvä lupaus kulttuurialalle

Valtioneuvostotason ylivaalikautinen toimielin seuraa ja arvioi kulttuuripoliittisen selonteon toteutumista ja tekee aloitteita kulttuurin edistämiseksi eri politiikka-aloilla.

4 Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen

Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyiden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa.

5 Yhteistyön ja osallisuuden voima

Kulttuurialan toimijoiden keskinäisellä ja poikkialaisella yhteistyöllä sekä TKI-kumppanuuksilla lujitetaan ja monipuolistetaan aroverkkoja.

6 Yhteinen linja politiikassa

Eri sektoreiden politiikka-toimet täydentävät toisiaan. Kulttuuri osallistuu myönteisesti suurten yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen yhteisten tavoitteiden mukaisesti.

7 Kulttuurin kukoistava toimintaympäristö

Valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin ja investoi strategisesti kulttuuri- ja luovien alojen kehittämiseen. Kulttuurialan ja luovien alojen väliset synergiaedut tuottavat lisäarvoa alojen välille ja yhteiskunnan eri sektoreille.

8 Kansainvälistyvä kulttuuri

Kulttuuri- ja luovat alat ovat kansainvälisesti verkottuneita ja toimivat aktiivisesti kansainvälisillä markkinoilla luoden merkittävästi vientituloja.

Myönteinen tulevaisuus vuonna 2040 on seurausta hallitusta kulttuurisesta murroksesta, joka on lisännyt ihmisten ja luonnon hyvinvointia.

9 Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana

Toimenpide-ehdotuksista yleisesti

- Saavat laajaa kannatusta
- Yleisesti huomiota kiinnitettiin kulttuurin toimintaympäristöjen kehittämisen tarpeeseen, tulevaisuuskestävyyteen, tekijöiden asemaan, verotuksellisten kannustimien merkitykseen ja digitaalisen informaatiolukutaidon tärkeyteen.
- Useat kommentit liittyvät seuraaviin teemoihin: rahoitus ja rakenteet, alueellisuus, lapset ja nuoret, tekijänoikeudet, digitalisaatio, luovien alojen vahvistaminen, hyvinvointi ja turvallisuus.

Toimenpide-ehdotuksista: rahoitus ja rakenteet

- Huoli leikkauksista: vaikka selonteko tähtää pitkälle tulevaisuuteen, nykyiset leikkaukset kyseenalaistavat tavoitteet. Lausunnoissa toivotaan ALV-kantojen pitämistä ennallaan. Yleinen huoli kohdistuu alueiden VOS-toimijoiden niukkenevaan tulevaisuuteen.
- Kulttuurin rahoituksen uudelleenjärjestelyt saavat kannatusta elinvoimaisuuden kehittämisen vuoksi.
- Puolueiden kannoissa korostuu taiteilijoiden ansainnan ja epätyypillisten työsuhteiden ongelmien korjaaminen, kulttuurin kuluttamisen näkökulman parempi esiin nostaminen ja taiteen rahoituksen nostaminen. Halutaan kehittää suomalaista mesenaattitoimintaa, kulttuurivientiä ja yritysysteistyötä taidealoilla ja tukea suomalaisia tekijöitä ja heidän oikeuksiaan kansainvälisessä kilpailussa.

Toimenpide-ehdotuksista: aluepolitiikka

- Useat lausijat korostavat kulttuuripolitiikan alueellista merkitystä.
- Alueelliset ja paikalliset erot taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön tarjonnassa ja käytössä ovat merkittäviä.
- Ammattimaisten taiteilijoiden sekä luovan alan tekijöiden ja harrastusohjaajien puute maaseudulla ja alueilla on suuri.
- Pitkät etäisyydet, väestörakenne sekä kulttuurin ja kulttuuriperinnön rooli osana henkistä kriisinkestävyyttä tulisi ottaa paremmin huomioon kulttuuripolitiikassa ja sen suuntaamisessa.
- Viranomaisyhteistyön ja asiantuntemuksen kasvattamisen tarve toistui useissa lausunnoissa.
- Kansalaislähtöisen ja kolmannen sektorin sekä vapaan sivistystyön roolia haluttiin näkyvämmäksi selonteossa.

Toimenpide-ehdotukset: lapset ja nuoret

- Lapsiin ja nuoriin liittyviä toimenpiteitä kiitetään runsaasti.
- Useat lausujat kuitenkin toteavat, että koulujen potentiaalia ei olla selonteossa huomioitu riittävästi, vaikka koulu on Suomen suurin kulttuurilaitos. Esimerkiksi Harrastamisen Suomen mallin vahvistamista toivotaan kulttuurin osalta.

Lisää painoarvoa halutaan:

1. lasten ja nuorten yhdenvertaisen harrastamisen mahdollistamiselle
2. varhaiskasvatuksessa ja peruskouluissa tapahtuvalle taide- ja kulttuurikasvatukselle

Toimenpide-ehdotukset: tekijänoikeudet, digitalisaatio, luovien alojen vahvistaminen

Tekijänoikeudet ja luovien alojen vahvistaminen sisältyivät useissa lausunnoissa toimenpide-ehdotusten tärkeimpiin asioihin. Lausunnon antajat kiittävät luovien alojen näkemistä yhtenä Suomen keskeisistä elinkeinoista ja myös elinkeinopolitiikan kohteena.

- Selonteon ohjausvaikutuksen toivotaan ulottuvan erityisesti työ- ja elinkeinoministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön toimintaan, ja kansainvälistymisen ja viennin osalta myös ulkoministeriön toimintaan
- Lausujat toivovat digitaalisen kulttuuri-infrastruktuurin vahvistamista, digitaalisen kuilun kaventamista, ja suomalaisten toimijoiden roolin turvaamista digitaalisen kulttuuriperinnön kehittämisessä.
- Toivotaan uusien teknologioiden hyödyntämistä kulttuurialan kehittämisessä ja digitaalisen kehityksen tarjoamia mahdollisuuksia saavutettavuuden ja kaupallisen menestyksen edistämiseksi.

Toimenpide-ehdotukset: hyvinvointi ja turvallisuus

- Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia edistäviin toimenpiteisiin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä, mutta useat toimijat toivovat kulttuurihyvinvoinnin ja turvallisuuden suurempaa näkyvyyttä selonteossa.
- Kulttuurin tulisi olla osa sosiaali- ja terveystaloutta.
- Lisäksi kulttuurin rooli Itä-Suomen ja siten koko Suomen sisäisen turvallisuuden ja henkisen kriisinkestävyuden rakentajana tulisi lisätä selontekoon. Hyvinvointialueiden kanssa tehtävä yhteistyö on tässä keskeistä.

Seuraavaksi

- Hallitus käy läpi selontekoluonnoksen lausuntojen pohjalta ja tekee tarvittavat muutokset.
 - Selonteko käsitellään VN yleisistunnossa, hyväksytään ja annetaan eduskunnalle.
 - Eduskuntakäsittelyyn kuuluu valiokuntakäsittely, jonka aikana kuullaan mm. lausunnon antajia.
- Eduskunnan kirjelmä asiasta.
- Toimenpidesuunnitelman laatiminen ja toimeenpano

2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta.

Onnistuneen kulttuuripolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa yhteistyössä muiden politiikan alojen kanssa.

